

УДК 364.4(477)

Сірий Ігор Юрійович

*підполковник слухач навчально-наукового інституту воєнної історії, права та соціальних наук НУОУ;
ORCID: 0009-0008-8073-9249*

ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ В УКРАЇНІ

Анотація. У статті розкрито сутність і правову характеристику соціального захисту учасників бойових дій - далі (УБД) в Україні як важливого елементу державної політики у сфері національної безпеки та оборони. Здійснено аналіз основних нормативно-правових актів, що регулюють соціальні гарантії для УБД (зокрема Конституції України, законів «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» та інших). Визначено сучасний стан правового забезпечення, окреслено основні проблеми реалізації законодавчих норм і практичні виклики, зумовлені умовами воєнного стану.

В Україні сформовано правове підґрунтя соціального захисту УБД, яке вибудоване на конституційній нормі про обов'язок держави забезпечувати соціальний захист військовослужбовців і членів їхніх сімей та деталізоване спеціальним законодавством і підзаконними актами.

Основу гарантій формують Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» (перелік пільг, послуг і допомоги) та Закон «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей». У 2022–2026 рр. значно розширено коло осіб, яких відносять до УБД (зокрема, за участі добровольчих формувань та територіальної оборони), що підвищило охоплення державними гарантіями, але водночас актуалізувало питання однорідності статусів і узгодженості процедур їх підтвердження. Разом із тим виявлено низку системних вад, що стримують реалізацію прав: фрагментарність і часткова декларативність регулювання, нестача контрольних і координаційних механізмів, а також дефіцит і нерівномірність фінансового забезпечення у поєднанні з неефективним використанням ресурсів.

Наголошено на необхідності вдосконалення системи соціального захисту, забезпечення її реальної ефективності, підвищення рівня правової

визначеності та усунення декларативності окремих положень. Особливу увагу приділено питанням медичної, психологічної та соціальної реабілітації УБД, удосконаленню механізмів пенсійного забезпечення, житлових програм і державного страхування життя військовослужбовців.

Встановлено, що ефективна реалізація державної політики у сфері соціального захисту УБД можлива лише за умови тісної взаємодії центральних і місцевих органів влади, ветеранських організацій, волонтерських структур та громадянського суспільства. Підкреслено доцільність впровадження європейських підходів до соціального партнерства, розширення реабілітаційної інфраструктури та забезпечення належного контролю за виконанням соціальних гарантій. У результаті дослідження зроблено висновок, що соціальний захист УБД має стати пріоритетним напрямом публічного управління, оскільки саме від його ефективності залежить моральний стан військовослужбовців, соціальна стабільність суспільства та стійкість обороноздатності держави.

Ключові слова: соціальний захист, учасники бойових дій, правове регулювання, гарантії, ветерани війни, реабілітація, соціальна політика, законодавство, пільги, соціальні програми.

Ihor Siryi

LEGAL CHARACTERISTICS OF SOCIAL PROTECTION OF PARTICIPANTS OF COMBAT OPERATIONS IN UKRAINE

Abstract. The article reveals the essence and legal characteristics of social protection of participants in combat operations in Ukraine as an important element of the state policy in the field of national security and defense. The main legal acts regulating social guarantees for combatants are analyzed, in particular the Constitution of Ukraine, the Laws of Ukraine “On the Status of War Veterans, Guarantees of Their Social Protection,” “On the Social and Legal Protection of Military Servicemen and Members of Their Families,” and other legislative documents. The current state of legal regulation is examined, and the main problems of implementing legislative provisions and practical challenges under martial law are identified.

In Ukraine, a basic legal basis for social protection of combatants has been formed, which is built on the constitutional norm on the state's obligation to provide social protection for military personnel and their family members and is detailed by special legislation and by-laws. The basis of guarantees is formed by the Law of Ukraine "On the Status of War Veterans, Guarantees of Their Social

Protection" (list of benefits, services and assistance) and the Law "On Social and Legal Protection of Military Personnel and Their Family Members" (system of social and legal guarantees regardless of rank or length of service), which indicates the presence of a systemic regulatory architecture. In 2022–2026, the circle of persons classified as UBD was significantly expanded (in particular, with the participation of volunteer formations and TrO), which increased the coverage of state guarantees, but at the same time actualized the issue of uniformity of statuses and consistency of procedures for their confirmation. At the same time, a number of systemic flaws have been identified that hinder the full realization of rights: fragmentation and partial declarativeness of regulation, lack of control and coordination mechanisms, as well as shortage and uneven financial provision combined with inefficient use of resources.

The article emphasizes the need to improve the system of social protection to ensure its real effectiveness, strengthen legal certainty, and eliminate the declarative nature of some provisions. Special attention is paid to medical, psychological, and social rehabilitation of combatants, improvement of pension support mechanisms, housing programs, and state life insurance for military personnel.

It is determined that the effective implementation of state policy in the field of social protection of combatants is possible only through close cooperation between central and local authorities, veteran organizations, volunteer structures, and civil society. The importance of introducing European approaches to social partnership, expanding the rehabilitation infrastructure, and ensuring proper control over the implementation of social guarantees is emphasized. As a result, the study concludes that the social protection of participants in combat operations should become a priority area of state governance, since its effectiveness determines the moral condition of servicemen, the social stability of society, and the resilience of the state's defense capability.

Keywords: social protection, combatants, legal regulation, guarantees, war veterans, rehabilitation, social policy, legislation, benefits, social programs.

Постановка проблеми

У відповідь на збройну агресію проти України тисячі громадян, керуючись патріотичними мотивами та відчуттям обов'язку, стали на захист суверенітету, незалежності й територіальної цілісності держави, беручи участь в антитерористичній операції (АТО), операції Об'єднаних сил (ООС) та у відсічі повномасштабному вторгненню РФ на територію України. Вперше за час існування незалежної України бойові дії мають настільки масштабний і тривалий характер. За даними Міністерства у справах ветеранів

України станом на 1 вересня 2025 року кількість осіб зі статусом УБД перевищила 1,3 млн (1 326 552 особи); більшість набули цей статус після початку широкомасштабної агресії у 2022 році [1]. Дієві механізми соціального захисту для цієї категорії є ключовими: вони підсилюють мотивацію до участі у відсічі та стримуванні агресії, допомагають долати її наслідки й забезпечують належні умови для гідного рівня життя, підтримки здоров'я, здобуття освіти та реалізації права на працю.

Водночас виявляються суттєві недоліки правового поля у сфері гарантій для УБД: наявні прогалини в регулюванні діяльності уповноважених органів, слабкі механізми контролю за виконанням норм, а також пільги, що залишаються переважно декларативними та створюють лише видимість належного державного захисту. Паралельно, навіть в умовах активної фази війни, триває оборонна реформа відповідно до стандартів НАТО; актуальним є формування Збройних Сил України на засадах професійного відбору, що логічно підвищує вимоги до якості й повноти системи соціальної підтримки УБД.

Додатковим обмежувальним чинником виступає дефіцит державних фінансових ресурсів на потреби оборони, поєднаний з нерівномірним розподілом коштів. Це безпосередньо звужує можливості фінансової та матеріальної допомоги учасникам російсько-української війни. За таких умов першочергового значення набуває розширення й систематизація нормативного регулювання соціального захисту УБД аби забезпечити реальну, а не декларативну дію гарантій та стабільність відповідних програм підтримки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

У рамках дослідження соціального захисту УБД в Україні окремі аспекти досліджували такі науковці, як С. Корольов, С. Пасіка, І. Дацюк, В. Пашинський, Ю. Прудов, Б. Шамрай та ін. Проте, незважаючи на наявність значної кількості наукових публікацій, питання соціального захисту УБД в Україні ще потребують подальшого дослідження. Як наслідок, правове регулювання соціального захисту УБД в Україні є необхідним і важливим, його беззаперечна наукова цінність і важливість зумовлює необхідність детального аналізу даної теми.

Наукова новизна статті полягає у комплексному аналізі правової природи соціального захисту УБД в умовах воєнного стану та визначенні напрямів його удосконалення відповідно до сучасних викликів. У роботі проаналізовано чинну нормативно-правову базу, виявлено прогалини у

правовому регулюванні та запропоновано авторське бачення підвищення ефективності механізмів реалізації державних гарантій. Зокрема, обґрунтовано доцільність посилення міжвідомчої координації, розширення системи соціального страхування та впровадження європейських стандартів соціальної політики у сфері захисту ветеранів війни, зокрема УБД.

Мета статті

Метою статті є здійснення комплексного правового аналізу системи соціального захисту УБД в Україні, розкриття змісту чинного законодавства у цій сфері та визначення ключових особливостей реалізації соціальних гарантій в умовах воєнного стану.

Основний матеріал статті

Збройна агресія РФ проти України та поетапна зміна форматів державного реагування в 2014–2026 рр. спричинили не лише мобілізаційні та безпекові зрушення, а й виокремлення специфічних груп громадян, які потребують підвищеного соціального захисту. У період антитерористичної операції (від квітня 2014 р. до квітня 2018 р.) вперше було чітко окреслено категорію «учасник АТО», а після переходу у 2018 р. до операції Об'єднаних сил – додано категорію «учасник ООС». Кульмінацією стала реакція держави внаслідок повномасштабного вторгнення РФ: Указом Президента України від 24.02.2022 № 64/2022 запроваджено правовий режим – воєнний стан [2], що актуалізувало масштабне оновлення гарантій та процедур соціальної підтримки для захисників і членів їхніх сімей.

Оновлення законодавства, зокрема ухвалення Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо уточнення норм, що регулюють питання визначення категорій осіб, які визнаються ветеранами війни та членами сімей загиблих захисників і захисниць України та надання їм соціальних гарантій» від 15.03.2022 № 2121-IX суттєво розширило коло осіб, хто може набути статус УБД. Ідеться про включення добровольців територіальної оборони, учасників добровольчих формувань територіальних громад, а також осіб, залучених до заходів із захисту України та населення у зв'язку з агресією [3]. Водночас законодавець зберіг диференціацію статусів: працівники підприємств, установ, організацій не набувають статусу УБД, а відповідно статей 7-8 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» № 3551-ХІІ можуть набути статусу особи з інвалідністю внаслідок війни чи статусу учасника війни [4]. Така побудова дозволяє одночасно враховувати фактичний внесок у оборону держави і дотримуватися процедурної визначеності.

З метою забезпечення термінологічної чіткості окреслимо ключові поняття дослідження. «Учасник бойових дій» – це особа, яка виконувала бойові завдання із захисту Батьківщини у складі військових частин і формувань, а також у партизанських загонах чи підпіллі як у воєнний, так і в мирний час; «ветеран війни» — узагальнювальна категорія, що охоплює УБД, осіб з інвалідністю внаслідок війни та учасників війни [4]. Оскільки чинні норми не містять точного поняття «соціальний захист учасників бойових дій», у цій статті пропонуємо під ним розуміти цілісну систему економічних, організаційних і соціальних заходів, спрямованих на підтримку УБД та на забезпечення реалізації їхніх соціальних прав, включно з доступом до медичних, житлових, освітніх і реабілітаційних сервісів.

Конституція України (стаття 17) покладає на державу обов'язок забезпечувати соціальний захист громадян, які проходять військову службу в Збройних Силах України та інших військових формуваннях, а також членів їхніх сімей [5]. Саме з цієї норми випливають повноваження органів влади деталізувати механізми підтримки через спеціальні закони та підзаконні акти. У підсумку сформовано багаторівневу нормативну базу, що охоплює закони, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, акти інших органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

Важливо, що соціальний захист ветеранів і військовослужбовців не ізольований у межах базових Законах України, а інтегрований також у кодифіковані акти. Податковий кодекс України фіксує податкові пільги та особливості обліку для УБД [6]; Житловий кодекс регулює механізми набуття й користування житлом [7]; Земельний кодекс визначає порядок надання земельних ділянок для індивідуального житлового будівництва, садівництва чи городництва [8]. Така «перехресна» вбудованість гарантій у різні галузі права узгоджується з європейською практикою і міжнародними стандартами соціального забезпечення, що зменшує колізії та підвищує прогнозованість правозастосування.

Системоутворювальним ядром виступають два спеціальні закони. Перший – Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» [4], який містить широкий перелік пільг, послуг і видів допомоги. Другий – Закон України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» [9], що встановлює комплексні соціально-правові гарантії незалежно від звання, посади чи вислуги. Така побудова запобігає дискримінації за ознаками службового становища та уніфікує доступ до підтримки. На практичному рівні найбільш затребувані інструменти для УБД включають безоплатне забезпечення рецептами, лікарськими та імунобіологічними препаратами, медичними виробами;

стовідсоткову оплату листків непрацездатності незалежно від страхового стажу; гарантії збереження робочого місця у разі скорочення; пріоритет у забезпеченні житлом і можливість одержання земельних ділянок; окремі пільги на пальне та ремонти житла [4]. Застосування перелічених пільг забезпечується підзаконними актами, де прописано відповідальні органи, пакети документів, строки розгляду та алгоритми міжвідомчої взаємодії. Ефективність цих процедур значною мірою залежить від цифровізації, прозорості черг і доступності консультацій.

Окремим блоком у сфері соціального захисту є реабілітаційна підтримка. Закон «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» визначає понятійний апарат і перелік видів реабілітації – медичну, психологічну, соціальну та професійну, що безпосередньо відповідають потребам ветеранів і військовослужбовців, зокрема тих, хто зазнав поранень, контузій чи каліцтв [11]. Надання послуг відбувається в закладах різних форм власності, які, як правило, працюють у мультидисциплінарних командах. Добір програм здійснюється з огляду на індивідуальні параметри пацієнта: вік, стать, супутні захворювання, сімейні обставини та професійні плани [13]. Разом із тим об'єктивним викликом залишається нестача цілісної реабілітаційної інфраструктури, посилена втратою окремих об'єктів на тимчасово окупованих територіях. Логічною відповіддю стає пріоритизація розвитку мережі сучасних центрів військово-медичної реабілітації, впровадження єдиних протоколів міжвідомчої взаємодії, побудова маршрутів пацієнта «від шпиталю до громади» та залучення місцевого самоврядування, бізнесу і міжнародних партнерів до розбудови спроможностей. Водночас важливе місце посідає психосоціальна підтримка сімей захисників, включаючи програми менторингу, супроводу працевлаштування та перекваліфікації.

З огляду на підвищені ризики під час проходження військової служби, для УБД, критично важливим залишається соціальне страхування. Наявні нормативні акти про загальнообов'язкове державне страхування не повною мірою покривають специфічні потреби цієї категорії; у наукових підходах обґрунтовується модель страхового захисту життя і здоров'я з поєднанням державної та муніципальної відповідальності, підкріплена прозорими бюджетними розрахунками та механізмами співфінансування [14]. Окремі договори добровільного страхування військовослужбовців уже укладаються, проте без системної моделі вони залишаються фрагментарними.

Пенсійне забезпечення ветеранів і військовослужбовців врегульовано Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» [15]. Останній детально окреслює коло суб'єктів, підстави призначення, порядок перерахунку та особливості статусу. Наявність спеціальної норми

дозволяє враховувати специфіку служби, ризики і навантаження, які не притаманні цивільним професіям, що є важливим елементом справедливості пенсійної системи.

Значну роль відіграють підзаконні акти. Постанови уряду встановлюють порядки надання статусів, у тому числі осіб з інвалідністю внаслідок війни для тих, хто отримав ушкодження під час участі в АТО/ООС або заходах із забезпечення національної безпеки й оборони. Такі документи фіксують процедури, визначають відповідальних виконавців, уніфікують переліки доказових документів і забезпечують керованість процесів на рівні практичної реалізації державної політи [10], а також визначено процедуру надання статусу особи з інвалідністю внаслідок війни особам, які отримали інвалідність унаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації [19].

Останні роки свідчать про докорінну зміну парадигми: від радянської моделі «пільговика» до сучасної системи «людиноцентричного переходу». Фокусація здійснювалась на трьох стратегічних цілях: відновлення людського капіталу, цифровізація послуг та створення інфраструктури підтримки в громадах. Цифрова трансформація та сервіс «Е-ветеран», запуск «Veteran Pro» у за стосунку Дія: максимальне спрощення отримання статусів (УБД, особа з інвалідністю внаслідок війни). Цифрова ветеранська картка: Заміна паперових посвідчень на електронні аналоги з QR – кодами, що інтегровані з реєстрами соцзахисту. Єдиний держаний реєстр ветеранів війни (ЄДРВВ): повна синхронізація з базами ТЦК, МОЗ та Пенсійного фонду для автоматичного призначення пільг. Охорона здоров'я та реабілітація, доплата лікарям «первинки»: у 2025-2026 роках Мінветеранів через НСЗУ запровадило додаткове фінансування (близько 650 грн основної ставки) для сімейних лікарів, які обслуговують ветеранів. Розширення пакетів НСЗУ: спеціалізовані послуги з психологічної допомоги, стоматології (компенсація до 60 000 грн на протезування) та лікування зору (Відновимо зір Захисникам). Терапевтичні сади: Будівництво мережі промторів для відновлення (перший відкрили у серпні 2025 року). Житло та економічна адаптація, прямі грошові компенсації: фінансування купівлі житла. У бюджеті на 2026 рік закладено понад 5,7 млрд грн. на житло для ветеранів з інвалідністю I-II груп. Ветеранське підприємство: Грантова програма, що надає до 7 000 євро на запуск або розвиток бізнесу. Помічник ветерана: Розгортання інституту фахівців із супроводу в громадах. План на 2026 рік – охоплення 500 000 послуг через мережу з 3 000 спеціалістів. [12; 16; 17].

Водночас зберігається низка системних викликів. Частина норм, незважаючи на належний задум, виглядає декларативною на етапі виконання; механізми міжвідомчої координації та контролю потребують посилення; фінансування часто є обмеженим або нерівномірним, що ускладнює планування і знижує ефективність реалізації прав. Відсутність законодавчо усталеного визначення поняття «соціальний захист УБД» створює додаткові труднощі. Для подолання зазначених бар'єрів доцільно рухатися кількома узгодженими напрямками. По-перше, гармонізація норм, що дозволить прибрати дублювання і прогалини, а також закріпити терміни й дефініції на рівні закону. По-друге, розбудова повного циклу реабілітаційних послуг – від гострої фази лікування до довготривалої соціальної та професійної інтеграції з персоніфікованими алгоритмами підтримки. По-третє, запровадження дієвої моделі страхового захисту життя і здоров'я для УБД з прозорими правилами фінансування, ризик-орієнтованим тарифоутворенням і належною підзвітністю. По-четверте, інституційне залучення ветеранських і громадських організацій на всіх етапах – від розроблення до моніторингу й оцінювання.

Не менш суттєвими є організаційні кроки, які підвищують якість взаємодії держави з громадянами. Сюди належать: стандартизація електронних заяв і реєстрових рішень; створення «єдиного вікна» для типових життєвих ситуацій; публікація покрокових інструкцій і частих запитань; відкриті черги на отримання житла або компенсацій; обов'язкові консультації перед ухваленням складних підзаконних актів; регулярні тренінги для працівників соціальної сфери; незалежна оцінка впливу програм і підзвітність за досягнуті результати. Сучасна цифрова взаємодія між центральними органами, громадами та надавачами послуг має поєднувати прозорість даних із захистом персональної інформації. За умов воєнного стану особливого значення набуває координація державних ресурсів із донорською допомогою. Поєднання бюджетних програм і проєктів міжнародних партнерів допомагає уникати дублювання ри та пришвидшувати модернізацію сервісів. Доречно створювати міжмуніципальні проєкти, які дають громадам можливість об'єднувати спроможності, зменшувати адміністративні витрати й поширювати кращі практики.

У підсумку можна ствердити, що в Україні сформовано базове правове підґрунтя соціального захисту УБД, яке органічно розвивається під впливом безпекових викликів. Останні нормативні ініціативи демонструють прагнення держави розширити коло захищених осіб, підвищити адресність допомоги та зробити процедури доступнішими. Водночас для перетворення

задекларованих гарантій на вимірюваний результат потрібні системні рішення: завершення кодифікації, інституційне посилення координації, стабільна фінансова база, глибша інтеграція цифрових інструментів. Саме така комбінація забезпечить гідні умови життя, відновлення та повну соціальну інтеграцію захисників України.

Висновки

Підсумовуючи мною було встановлено, що правова характеристика соціального захисту УБД в Україні ґрунтується на системі конституційних, законодавчих та підзаконних норм, спрямованих на реалізацію державної політики у сфері забезпечення прав і гарантій захисників держави. Соціальний захист визначено як цілісну систему економічних, організаційних і соціальних заходів, спрямованих на підтримку УБД та на забезпечення реалізації їхніх соціальних прав, включно з доступом до медичних, житлових, освітніх і реабілітаційних сервісів.

Доведено, що нормативно-правова база соціального захисту УБД (ветеранів війни) в Україні є розгалуженою, однак її практична реалізація залишається недостатньо ефективною через фрагментарність регулювання, наявність декларативних норм і брак дієвих механізмів контролю. Зокрема, існує потреба у вдосконаленні законодавства у сфері медичної та психологічної реабілітації, пенсійного забезпечення, соціального страхування та житлових програм для УБД.

Підкреслено необхідність посилення координації між органами державної влади, місцевого самоврядування, ветеранськими та громадськими організаціями з метою комплексної реалізації заходів соціальної підтримки. Важливим напрямом подальшого розвитку є запровадження механізмів державного і недержавного партнерства у сфері соціальної адаптації, а також інтеграція європейських стандартів соціальної політики у національне законодавство України.

Таким чином, соціальний захист УБД є не лише складовою системи національної безпеки, а й важливим чинником відновлення людського потенціалу держави. Його вдосконалення має базуватись на принципах верховенства права, соціальної справедливості, гідності людини та невідворотності державних гарантій для кожного, хто захищав незалежність і територіальну цілісність України.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. В Україні кількість учасників бойових дій зросла до понад 1,3 млн: деталі. Юридична газета online. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/v-ukrayini-kilkist-uchasnikiv-boyovih-diy-zrosla-do-ponad-13-mln-detali.html>
2. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24 лют. 2022 р. № 64/2022. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>
3. Про внесення змін до деяких законів України щодо уточнення норм, що регулюють питання визначення категорій осіб, які визнаються ветеранами війни та членами сімей загиблих Захисників і Захисниць України, та надання їм соціальних гарантій : Закон України від 15 берез. 2022 р. № 2121-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-20#Text>
4. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту : Закон України від 22 жовт. 1993 р. № 3551-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text>
5. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
6. Податковий кодекс України : Кодекс України від 2 груд. 2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
7. Житловий кодекс України : Кодекс України від 30 черв. 1983 р. № 5464-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5464-10#Text>
8. Земельний кодекс України : Кодекс України від 25 жовт. 2001 р. № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
9. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей : Закон України від 20 груд. 1991 р. № 2011-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text> (дата звернення: 20.03.2025).
10. Сірий І.В. Адміністративно – правове регулювання надання соціальних послуг учасникам бойових дій в Україні : дис. канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2023. С. 84 – 86.
11. Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні : Закон України від 06.10.2005 р. No 2961-IV : станом на 5 лют. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15#Text>
12. Про затвердження Стратегії формування системи переходу від військової служби до цивільного життя на період до 2032 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 груд. 2023 р. № 1184-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 10.02.2026)
13. Реабілітаційна допомога та соціальні послуги для ветеранів війни: організаційно-правові аспекти / за аг. ред. О.М.Бойка. Київ : НДІ праці та зайнятості населення, 2023. С. 45 – 48.

14. Грищенко В.В. Соціальне страхування, як елемент системи захисту життя та здоров'я учасників бойових дій. Актуальні проблеми соціально-економічного розвитку в умовах воєнного стану: матеріали Міжнар. наук.-практ. Конф. Київ, 2023. С. 142 – 144.
15. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування : Закон України від 9 лип. 2003 р. № 1058-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15#Text>
16. Звіт про результати діяльності Міністерства у справах ветеранів України за 2024 рік та пріоритетні напрямки роботи на 2025 – 2026 роки. Київ : Мінветеранів, 2025. С. 48.
17. Бюджетна декларація на 2026 – 2028 роки : схвалена постановою Кабінету Міністрів України від 20 черв. 2025 р. № 712. URL: <https://mof.gov.ua> (дата звернення: 10.02.2026).
18. Про заохочення військовослужбовців – учасників антитерористичної операції : Указ Президента України від 19 трав. 2014 р. № 480/2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/480/2014#Text>
19. Про затвердження Порядку надання статусу особи з інвалідністю внаслідок війни особам, які отримали інвалідність унаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії РФ : Постанова Кабінету Міністрів України від 8 верес. 2015 р. № 685. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/685-2015-п#Text>

REFERENCES

1. In Ukraine, the number of combatants has increased to over 1.3 million: details. Yurydychna Gazeta online. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/v-ukrayini-kilkist-uchasnikiv-boyovih-diy-zroslo-do-ponad-13-mln-detali.html> (access date: 10/27/2025).
2. On the introduction of martial law in Ukraine: Decree of the President of Ukraine dated Feb. 24, 2022 No. 64/2022. Legislation of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (access date: 09/27/2025).
3. On Amendments to Certain Laws of Ukraine to Clarify the Norms Regulating the Issue of Determining Categories of Persons Recognized as War Veterans and Family Members of the Fallen Defenders of Ukraine, and Providing Them with Social Guarantees: Law of Ukraine of March 15, 2022 No. 2121-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-20#Text> (date of application: 09/27/2025).

4. On the Status of War Veterans, Guarantees of Their Social Protection: Law of Ukraine of October 22, 1993 No. 3551-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text> (date of application: 09/27/2025).
5. Constitution of Ukraine: Law of Ukraine of June 28, 1996 No. 254k/96-BP. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-bp#Text> (access date: 09/27/2025).
6. Tax Code of Ukraine: Code of Ukraine dated Dec. 2, 2010 No. 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (access date: 03/20/2023).
7. Housing Code of Ukraine: Code of Ukraine dated Jun. 30, 1983 No. 5464-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5464-10#Text> (access date: 11/27/2024).
8. Land Code of Ukraine: Code of Ukraine dated Oct. 25, 2001 No. 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text> (access date: 03/27/2025).
9. On social and legal protection of military personnel and their family members: Law of Ukraine dated December 20, 1991 No. 2011-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text> (access date: 03/20/2025).
10. Siryi, I. V. (2023). Administrative and legal regulation of providing social services to combat veterans in Ukraine [Candidate's thesis in Law, Specialism 12.00.07]. Kyiv, pp. 84–86.
11. On the status of military service veterans, veterans of internal affairs bodies, veterans of the National Police and certain other persons and their social protection: Law of Ukraine of March 24, 1998 No. 203/98-BP. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/203/98-bp#Text> (date of access: 03/27/2023).
12. On Approval of the Strategy for the Formation of the Transition System from Military Service to Civilian Life for the Period until 2032: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated Dec 15, 2023, No. 1184-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (Accessed: Feb 10, 2026).
13. Rehabilitation assistance and social services for war veterans: organizational and legal aspects / Ed. by O. M. Boiko. Kyiv: Research Institute of Labor and Employment of the Population, 2023. pp. 45–48.
14. Hryshchenko V. V. (2023). Social insurance as an element of the system for protecting the life and health of combatants. *Current problems of socio-economic development under martial law*: Materials of the International Scientific and Practical Conference. Kyiv, pp. 142–144.

15. On mandatory state pension insurance: Law of Ukraine dated July 9, 2003 No. 1058-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15#Text> (access date: 09/27/2025).
16. Report on the results of activities of the Ministry for Veterans Affairs of Ukraine for 2024 and priority areas of work for 2025 – 2026. Kyiv: Minveteraniv, 2025. p. 48.
17. Budget Declaration for 2026 – 2028: approved by the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated June 20, 2025, No. 712. URL: <https://mof.gov.ua> (Accessed: Feb 10, 2026).
18. On encouraging servicemen - participants in the anti-terrorist operation: Decree of the President of Ukraine dated May 19, 2014 No. 480/2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/480/2014#Text> (access date: 09/27/2025).
19. On approval of the Procedure for granting the status of a person with a disability as a result of war to persons who received a disability as a result of injury, contusion, mutilation or disease received during direct participation in an anti-terrorist operation, implementation of measures to ensure national security and defense, repelling and deterring armed aggression of the Russian Federation: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated September 8, 2015 No. 685. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/685-2015-п#Text> (date of application: 10/17/2025).